

ÜLKEMİZDE YERBİLİMLERİNİN GELİŞİMİNDE MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Erol Timur

*MTA Genel Müdürlüğü, Jeoloji Etütleri Dairesi, Üniversiteler Mahallesi
Dumlupınar Bulvarı No:139, 06800 Çankaya/Ankara, Türkiye, timur@mta.gov.tr.*

18. yüzyıl modern jeolojinin kuruluş çağıdır. Yurdumuzda ilk jeolojik çalışmalar 1839'da ilan edilen Gülhane Hattı Hümayunu'ndan sonra yabancılar tarafından başlatılmış; bu araştırmalar ya yabancılara verilen maden işletmeleri ya da coğrafya ve arkeoloji ile ilgili olarak yapılmıştır. 1800'li yılların ikinci yarısı ile 1900'lü yılların başlarında yabancı araştırmacılar tarafından yapılan jeolojik çalışmalar sonucunda Türkiye'nin bazı bölümlerinin jeolojisinin kısmen aydınlatılması mümkün olmuştur. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından itibaren jeolojiye ayrı bir önem verilmiştir. 1933 yılında Birinci Sanayi Planı'nda Jeoloji Enstitüsü kurulması gündeme gelmiş, ülkemiz yeraltı kaynaklarının devlet eliyle ortaya konulması ve değerlendirilmesi düşüncesi ile 1933 yılında Ekonomi Bakanlığına bağlı "Petrol Arama ve İşletme İdaresi" ve "Altın Arama ve İşletme İdaresi" kurulmuştur. 22 Haziran 1935 tarihinde ise 2804 şayili Kanunla yeraltı kaynaklarımızın sistemli olarak araştırılması amacıyla daha önce kurulan ve bu kurumları bünyesine alan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü kurulmuştur.

MTA Enstitüsü'nün kurulmasıyla jeoloji araştırmalarında önemli gelişmeler olmuş, yerli ve yabancı yerbilimcilerin katılımıyla sistemli olarak Türkiye'nin jeoloji haritalarının yapımına hız verilmiştir. MTA Genel Müdürlüğü, 2804 sayılı kanunda belirtilen görev kapsamı çerçevesinde yer altı kaynaklarının aranmasına yönelik yerbilimleri araştırmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda özetle:

- Yerbilimleri ilgi alanlarında ve madencilik sektöründe yararlanılmak üzere jeolojik altyapıları bilgileri oluşturmak, ülkemizin jeolojik yapısını ve özelliklerini araştırmak,
- Bu araştırmalara paralel olarak ülkemizin çeşitli ölçekli ve amaçlı jeoloji haritalarını, değişik teknik ve yöntemlerle jeofizik haritalarını ve değişik ölçekte metalojeni haritalarını yapmak, bunları gelişen bilgi ve teknolojiye göre sürekli olarak yenilemek ve güncellemek
- Ülkemizde metalik maden, endüstriyel hammadde, kömür, petrol, doğal gaz, jeotermal enerji vb. yer altı kaynaklarını arayıp bulmak ve bunları madencilik sektörü ile yatırımcıların hizmetine sunmak
- Deprem, heyelan, sel vb. doğal afetler bakımından riskli bir coğrafyada yer alan ülkemizde, bu afetlerin önceden belirlenmesine yönelik çeşitli çalışmalar yaparak değişik ölçekte diri fay, heyelan vb. haritaları üretmek
- Hızlı bir sanayileşme ve kentleşme sürecinin yaşandığı ülkemizde çevre ve insan sağlığı sorunları ile ilgilenmek, bu amaçla metropoliten ve tıbbi jeoloji projeleri hazırlamak
- Madencilik sektörü basta olmak üzere tüm yerbilimleri dallarında eleman yetiştirmek.

MTA'nın yüklediği en önemli görevlerden birisi madencilik sektörüne eleman yetiştirmektir. Kuruluşundan itibaren pek çok yerbilimciye yurtiçi ve yurtdışı eğitim olanakları sağlamış, birçok üniversitede Maden ve Jeoloji Mühendisliği bölümleri kurulmasına destek olmuş, elemanlarını ders vermek için üniversitelere yollamıştır. Böylece, kendi üniversitelerimizden Jeoloji Mühendisi, Jeofizik Mühendisi, Maden Mühendisi vb.nin yetiştirilmesiyle, bir yerbilimci ordusunun faaliyete geçmesine katkıda bulunmuştur. Üniversitelerimizden mezun olan yerbilimcilerin de büyük bir çoğunluğunu istihdam etmiş olan MTA, hem uygulayıcı, hem eğitim kurumu haline gelmiştir. MTA'da deneyim kazanan yerbilimciler özel sektörün vazgeçilmezleri olduğu gibi, üniversitelerimizin de saygın öğretim kadrolarını oluşturmuşlardır. Özellikle 1970'li ve 2000'li yıllar arasında üniversitelerimizin yerbilimleri ile ilgili bölümlerinin eğitim eleman kadrolarının önemli bir kısmının MTA kökenli olması bu anlayışın en somut göstergesidir.

Ayrıca üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemizde deniz araştırmalarını da yürüten kurumumuz, bu çalışmalarını yaparken modernleştirilmiş laboratuvar imkânlarından ve uzaktan algılama tekniklerinden geniş ölçüde yararlanmaktadır. Bu güne kadar ürettiği bilgileri on iki bine yaklaşan raporlarla derleme arşivine kazandırmıştır. Diğer yandan MTA'lı araştırmacılar tarafından yapılan yayınlarla Türkiye genelinde, yerbilimleri dalında üniversiteler ve tüm kamu kurumları dâhil olmak üzere dokuzuncu (kamu kurumları arasında birinci) sırada yer alması gurur vericidir. MTA yaptığı çalışmalar ve ürettiği ürünlerle her zaman ilkleri

Gerçekleştirmiş, ülkemizde yerbilimleri dünyasına ışık tutmuştur. Tüm yaptıklarıyla MTA; "Yerbilimleri'nin Merkezi" olarak anılma onurunu yaşamaktadır.

GENERAL DIRECTORATE OF MINERAL RESEARCH AND EXPLORATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF EARTH SCIENCES IN TURKEY

Erol Timur

*General Directorate of MTA, Geological Research Department, Universities Distr.,
Dumlupınar Boulv. No:139, 06800 Çankaya/ANKARA, timur@mta.gov.tr*

The establishment of modern Geology was in 18th century. The first geological studies in Turkey were started by the foreign scientists after the proclamation of Imperial Edict of Gülhane in 1839. They were mostly related with either mining exploitations given to the foreigners or geography and archeology. The geological studies carried by the foreign scientists from 1850's to the early 1900's resulted in the partial clarification of the Geology of some parts in Turkey.

Beginning from the establishment of Republic of Turkey, Geology has been more important than the earlier times. An Institute of Geology was thought to be formed in 1933 with the First Industry Plan. In the same year, "Petroleum Exploration and Exploitation Administration" and "Gold Exploration and Exploitation Administration" were founded as committed to Ministry of Economy for the aims of exploring and assessing the natural resources by government. Then, in June 22, 1935 Institute of Mineral Research and Exploration was established with the aims of systematic research on the natural resources.

Hence the foundation of the institute, there occurred very important developments in the geological researches and the rate of systematically making geological maps of Turkey increased rapidly.

General Directorate of MTA, within the frame of 2804 law, continues to the earth science researches oriented mostly to the exploration of natural resources. In this context, the goals are as a summary:

- To form a geological background to be used in earth sciences and mining sector; to investigate the geological characteristics and structure of Turkey,
- To make Geology, geophysics and metallogeny maps of Turkey in various scales and uses; to continuously update them according to the technological developments,
- To explore our own resources of metallic mines, industrial raw materials, coal, petroleum, natural gas, geothermal energy etc., and to present them to mining sector and to the investors.
- Knowing the position of Turkey in a geographically risky zone with the natural disasters like earthquakes, landslides, floods etc., to perform studies like mapping active faults and landslides etc., to forecast them in advance,
- To deal with the human and environmental health issues in Turkey which has been rapidly industrialized and urbanized; to carry projects focusing on metropolit and medical Geology topics,
- To raise highly qualified people to firstly mining sector and also to other earth science disciplines.

One of the most important principles of MTA is to raise qualified persons to the mining sector. Hence its establishment, MTA has provided many education facilities in Turkey and abroad to many earth scientists; has supported the foundation of Mining and Geological Engineering Departments in many universities and has allowed its own employees to teach in universities. Therefore, it has made contributions to raising many geological, geophysical and mining engineers in national universities. General Directorate of MTA, which has also accommodated many new graduates within, become both implementing and educating association. Earth scientists who worked in MTA for a period become both indispensable persons for the private sector and also form the qualified staff of the universities. It is evident that the university staff in Geology and mining departments between 1970s and 2000s have mostly employee origin in MTA.

Additionally, General Directorate of MTA who carries also oceanography researches, uses the modern laboratory facilities and remote sensing techniques. Up to now, approximately 12.000 research reports have taken their places in its archive. According to the publication rates, MTA is the 9th among the universities and governmental agencies; the first among only the governmental agencies in Turkey. General Directorate of MTA always carries the prime performances with its researches and its products; also lights the way for the earth sciences. With all these, General Directorate of MTA experiences the honour of to be the "Center of Earth Sciences".